

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»

Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра політичних наук і права

**Методичні рекомендації для самостійної роботи
з дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн»**

ОПП: Право
Спеціальність: 081 Право
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Рік навчання: 2
Мова навчання: українська
Факультет: соціально-гуманітарний

Укладачі:
Долженков О. Ф.
д. ю. н., проф.

Одеса - 2020

УДК 342(100)(075.8)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол № 6 від 30.01.2020 року)*

Рецензенти:

Ярова Ліліана Вікторівна - доктор політичних наук, професор, професор кафедри цивільного і трудового права Національного університету «Одеська морська академія»

Таха Ріяд Шамсан - доктор юридичних наук, доцент кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Методичні рекомендації для самостійної роботи з дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» [для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право»]. Укладач: Долженков О. Ф. ДЗ «Південноукраїнський нац. пед. ун-т імені К. Д. Ушинського». Одеса : Вид-во «Університет Ушинського». 2019. 28 с.

Методичні рекомендації укладені відповідно до Освітньо-професійної програми «Право» для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». У рекомендаціях висвітлені основні завдання щодо самостійної роботи здобувачів зазначеного профілю відповідно до сучасних тенденцій освітнього процесу в закладі вищої освіти.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
РОЗДІЛ 1. ОПИС ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
1.1. Опис навчальної дисципліни	6
1.2. Структура навчальної дисципліни	7
1.3. Критерії оцінювання	7
РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН»	12
ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДО ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ	21
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	27

ПЕРЕДМОВА

Основне завдання вищої освіти сформував фахівець, що має здібності до саморозвитку та самоосвіти, тому це посилює роль самостійної роботи здобувача освіти, оскільки самостійна робота є невід'ємною частиною навчання здобувачів вищої освіти. Самостійна робота здобувача вищої освіти формує низку необхідних компетентностей, серед яких здатність працювати автономно, визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, аналізувати соціально-значущі процеси та приймати обґрунтовані рішення, а також набуття навичок використання інформаційних і комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу та використання інформації з різних джерел.

Конституційне право зарубіжних країн є обов'язковою дисципліною для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Метою навчальної дисципліни є формування у здобувачів, як майбутніх висококваліфікованих спеціалістів, знань щодо основних теоретичних положень науки конституційного права зарубіжних країн, формування навичок аналізу конституційно-правових актів та узагальнення конституційно-правового досвіду зарубіжних країн.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- визначення основних понять і термінів з курсу;
- основні положення змісту конституцій, конституційних та органічних законів, інших нормативних актів, що містять норми конституційного права в зарубіжних країнах;
- основні конституційно-правові інститути, їх правовий статус відповідно до положень чинних конституцій і інших джерел конституційного законодавства в зарубіжних країнах;
- основи конституційно-правового статусу особи та основних суб'єктів політичної системи в зарубіжних країнах;
- форми правління, територіально-політичного устрою і державного режиму в зарубіжних країнах;
- принципи виборчого права зарубіжних країн;
- зміст різних виборчих систем;
- загальні шляхи формування та основні завдання, функції та повноваження вищих органів державної влади: парламентів, глав держав, урядів зарубіжних країн;
- основи конституційного права провідних країн Америки, Європи та Азії).

уміти:

- класифікувати джерела конституційного права зарубіжних країн;

- проаналізувати шляхи та способи прийняття конституцій у зарубіжних країнах, оцінювати їх;
- класифікувати права і свободи людини і громадянина, використовувати знання конституційних прав, свобод гарантій громадян у професійній та громадській діяльності;
- аналізувати конституційне законодавство та конституційну практику зарубіжних країн і на підставі.

Й опанувати такі компетентності:

Загальні компетентності:

- ЗК1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК4 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК5 Комунікативні навички: здатність здійснювати усну і письмову комунікацію професійного спрямування державною та іноземною мовами.
- ЗК11 Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК14 Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

Спеціальні компетентності:

- СК3 Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.
- СК4 Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.
- СК5 Здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.
- СК6 Знання і розуміння основ права Європейського Союзу.
- СК8 Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права
- СК16 Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Згідно з навчальним планом підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» дисципліна «Конституційне право зарубіжних країн» є обов’язковою для виконання всіма здобувачами другого року (3 семестр) денної форми навчання. Здобувач вищої освіти має виконати одне із запропонованих завдань до кожної теми, яке оцінюється відповідно до критеріїв оцінювання.

РОЗДІЛ 1. ОПИС ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1 Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, ОПП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 08 Право	Статус дисципліни: обов'язкова	
Модулів – 1	Освітньо-професійна програма: Право	Мова навчання: українська	
Змістових модулів – 1		Рік підготовки:	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання: реферат\есе	Спеціальність: 081 Право	2-й	
Загальна кількість годин – 90		Семестр:	
		1-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи здобувача – 3	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Лекції	
		14 год.	
		Практичні, семінарські	
		30 год.	
		Самостійна робота	
		40 год.	
		Індивідуальні завдання:	
6 год.			
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 48% / 52%.

1.2. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
		л	п	інд	сп
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Тема 1. Поняття конституційного права зарубіжних країн	8	2	2		4
Тема 2. Форма держави.	6		2		4
Тема 3. Основи правового положення особистості	8	2	4		4
Тема 4. Виборче право і виборчі системи	6		2		4
Тема 5. Конституційно-правовий статус голови держави	8	2	2		4
Тема 6. Уряд в зарубіжних країнах	8	2	2		4
Тема 7. Основи конституційного права Сполучених Штатів Америки. Основи конституційного права Канади	12	2	4	2	4
Тема 8. Основи конституційного права Великобританії. Основи конституційного права Французької Республіки. Основи конституційного права Федеративної Республіки Німеччина.	12	2	4	2	4
Тема 9. Основи конституційного права Японії. Основи конституційного права Китайської Народної Республіки	12	2	4	2	4
Тема 10. Основи конституційного права держав третього світу	8		4		4
Усього годин	90	14	30	6	40

1.3. Критерії оцінювання

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0 балів	Здобувач не бере участі в практичному занятті, є лише спостерігачем.
	1 бал	Здобувач фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
	2 бали	Здобувач викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриваючи детально зміст теоретичних питань і практичних завдань та не обґрунтовує власну точку зору.

	3 бали	Здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
Самостійна робота	0 балів	Здобувач не виконав самостійну роботу.
	1 бал	Здобувач фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) виклав окремі питання, не розкриваючи основний зміст теоретичних питань і практичних завдань.
	2 бали	Здобувач виклав окремі питання навчальної дисципліни, не розкриваючи детально зміст основних теоретичних питань і практичних завдань, а також та не використав аргументацію та обґрунтування власної точки зору.
	3 бали	Здобувач у повному обсязі, вільно та самостійно виклав матеріал, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичних запитань та практичних завдань, навів аргументи на підтвердження власних думок, та залучив додаткові джерела та літературу.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	0 балів	Завдання не виконано або текст ІНДЗ є повністю ідентичним тексту підручника чи конспекту або повністю ідентичним ІНДЗ іншого студента на таку ж тему.
	5 балів	Здобувач вірно виконав більшу частину роботи, але при написанні допущені неточності, або відсутня мінімально необхідна кількість висновків, недостатньо логічних та обґрунтованих пояснень, допущені незначні помилки у формулюванні термінів і категорій. В матеріалах відсутні необхідні докази та аргументи. Або здобувач лише частково висвітлює тему. Зроблені висновки є помилковими. ІНДЗ містить зайвий матеріал, що не відповідає змісту теми і свідчить про нездатність здобувача зрозуміти її зміст.
	8 балів	Здобувач послідовно, обґрунтовано та логічно правильно викладає матеріал; продемонструє здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, здійснює критичний огляд визначень різними авторами, наведених в різних джерелах; демонструє здатність робити логічні висновки та узагальнення; але не в повній мірі може аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; недостатньо використовує фактичні та статистичні дані.
	10 балів	Здобувач має послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно викласти матеріал; продемонструвати здатність здійснювати порівняльний аналіз різних

		теорій, концепцій, здійснити критичний огляд визначень різними авторами, наведених в різних джерелах; продемонструвати здатність робити логічні висновки та узагальнення; здатність висловлювати та аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; використовує фактичні та статистичні дані; продемонструвати знання законодавчих та нормативних актів України, підручників, посібників.
Контрольна модульна робота (20 тестових питань)	0 балів	Жодної правильної відповіді.
	1 бал	Здобувач дав правильні відповіді на 1-4 питання.
	2 бали	Здобувач дав правильні відповіді на 5-8 питань.
	3 бали	Здобувач дав правильні відповіді на 9-13 питань.
	4 бали	Здобувач дав правильні відповіді на 14-18 питань.
	5 балів	Здобувач дав правильні відповіді на 19-20 питань.
Підсумкова контрольна робота	30 балів	Максимальна кількість балів за контрольну роботу = 30 балів.

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Бали	Критерії
0 балів	Відповіді на запитання відсутні.
1-5 балів	Відповіді на запитання неповні, невпевнені. Відсутні приклади практичного використання.
6-10 балів	Здобувач не вміє логічно думати, робити власні висновки. Відповіді на запитання формальні, книжкові. Не наведено прикладів практичного використання в освітньому процесі
11-15 балів	Відповіді на запитання загалом правильні, проте наявні помилки у визначеннях. Здобувач намагається робити власні висновки, наводить приклади практичного використання в освітньому процесі.
16-20 балів	Здобувач уміє розмірковувати, робити власні висновки. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90 – 100 А)	Здобувач повністю володіє навчальним матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, вільно та аргументовано його викладає, розв'язує складні проблемні завдання, розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Демонструє уміння представляти власну точку зору з питань, що розглядаються в рамках програми курсу, доречно і творчо використовує здобуті знання, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших здобувачів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання. Відповідь здобувача відрізняється точністю формулювань, логікою, послідовністю, має достатній рівень узагальненості знань. Зменшення 100-бальної оцінки може бути

	<p>пов'язане з недостатнім розкриттям питань з дисципліни, яка вивчається, але вмiє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, або здобувач проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.</p> <p>У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач демонструє високий рівень сформованості компетентностей за заданими стандартами, що повністю забезпечує вимоги до знань, умiнь з дисципліни, що визначені щодо навчального плану.</p>
Добре (82 – 89 В)	<p>Здобувач достатньо володіє навчальним матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, логічно, послідовно й обґрунтовано його викладає під час усних та письмових відповідей, висловлює власну думку, робить висновки. На основі отриманих знань робить аналіз можливих ситуацій та вмiє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності, які вмiє самостійно виправляти. Має сформовані типові навички.</p> <p>У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач демонструє достатній рівень сформованості компетентностей за заданими стандартами, що забезпечує йому самостійне вирішення основних практичних задач, що розглянуті при вивченні дисципліни.</p>
Добре (74 – 81 С)	<p>Здобувач загалом володіє навчальним матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, викладає його досить логічно, послідовно, правильно розкриває основний зміст під час усних та письмових відповідей, але без всебічного аналізу та аргументації. На основі отриманих знань робить аналіз можливих ситуацій та використовує для рішення характерних/типових практичних завдань на професійному рівні. Допускає окремі суттєві неточності та помилки, які виправляє після надання консультативної допомоги викладача.</p> <p>У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач демонструє достатній рівень сформованості компетентностей за заданими стандартами, але додаткові питання про можливість використання теоретичних положень для практичного використання викликають утруднення.</p>
Задовільно (64 – 73 D)	<p>Здобувач частково володіє навчальним матеріалом, передбачений робочою програмою дисципліни, виявляє базові знання. Під час усних та письмових відповідей викладає його фрагментарно, поверхово, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, відповіді мало аргументовані, неповно обґрунтовані висновки. Допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача.</p> <p>У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач демонструє середній рівень сформованості компетентностей за заданими стандартами, що забезпечує достатньо надійний рівень відтворення основних положень дисципліни.</p>
Задовільно	Здобувач частково володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно

(60 – 63 E)	(без аргументації та обґрунтування), на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу, вміє проілюструвати теоретичні положення прикладами, але недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускає при цьому суттєві неточності або мало аргументовані відповіді. Має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач демонструє середній рівень сформованості компетентностей за заданими стандартами, що є мінімально допустимим у всіх складових навчальної програми з дисципліни.
Незадовільно (35 – 59 FX)	Здобувач недостатньо володіє початковим матеріалом, при його відтворенні відповідь елементарна, фрагментарна, має переважно репродуктивний характер, не може викласти зміст більшості питань теми під час усних та письмових відповідей, допускає при цьому суттєві помилки. Планує та виконує частину завдання за допомогою викладача. У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач демонструє низький рівень сформованості компетентностей за заданими стандартами, що не забезпечує практичної реалізації задач, які окреслює мета дисципліни.
Незадовільно (0 – 34 F)	Здобувач повністю не володіє навчальним матеріалом, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача. Не усвідомлює мету навчальної діяльності. У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач демонструє незадовільний рівень сформованості компетентностей за заданими стандартами, що не забезпечує його підготовку до самостійного вирішення задач, які окреслює мета дисципліни.

4. Засоби діагностування результатів навчання

Контрольна модульна робота, усне опитування, підсумкова контрольна робота, самостійна робота, індивідуальні навчально-дослідні завдання (презентація, есе, реферат), екзамен.

1. Розрахунок балів за видами поточного та підсумкового контролю з дисципліни «Кримінальний процес»

	Вид діяльності	Кількість балів
1	Робота на семінарських заняттях (3 бали)	45
2	Виконання самостійної роботи (3 бали)	45
3	Модульна контрольна робота	15
4	ІНДЗ	30
5	Підсумкова контрольна робота	30
	Підсумковий бал*	80
	Іспит	20

*підсумковий бал рахується з урахуванням коефіцієнту. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент, складає 165 балів: $45 + 45 + 15 + 30 + 30 = 165$.

Індекс перерахунку: $265:80 = 2,06$

Всі бали, що обрав студент, вираховуються так: набрана студентом кількість балів ділиться на **2,06**.

РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН»

Тема 1. Поняття конституційного права зарубіжних країн

Питання для самоконтролю:

1. Яке значення має конституційне право у системі національного права країни?
2. Як ви можете визначити наукову і практичну цінність вивчення курсу КПЗК?
3. Які відносини складають предмет конституційного права?
4. Назвіть особливості конституційно-правових норм.
5. Хто виступає суб'єктом конституційно-правових відносин у зарубіжних країнах?

Література: 1, 2, 8, 10, 12, 22

Тема 2. Форма держави.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте форми держави
2. Сформулюйте поняття монархія
3. Вкажіть суть демократичного режиму.
4. Назвіть форми правління.
5. Назвіть найбільш відомі види політичних режимів.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Підготуйте тестові завдання до теми.

Завдання 2. Поповніть словник основних понять та термінів з дисципліни: *автономія, адміністративно-територіальний устрій, виконавча влада, державний режим, законодавча влада, інтерпеляція, конфедерація, монархія, політичний режим, поліархія, президентська поліархія, парламентська поліархія,*

республіка, судова влада, співдружність, унітарна держава, унітарна форма, форма держави, федеративна держава, форма державного правління, форма державного устрою, федеративна держава.

Завдання 3. Заповніть таблицю, вписавши у відповідні комірки приклади країн з різних регіонів світу за державним ладом.

Регіони світу	Форми правління				Форми адміністративно-територіального устрою	
	Республіки	Монархії		Держави у складі Співдружності (Брит.)	Унітарні країни	Федеративні країни
		конституційні	абсолютні			
Європа						
Азія						
Африка						
Англо-Америка						
Латинська Америка						
Австралія і Океанія						

Література: 1, 2, 8, 10, 12, 22, 23, 26

Тема 3. Основи правового положення особистості

Питання для самоконтролю:

1. Які Вам відомі способи конституційного формулювання прав, свобод і обов'язків?

2. Які Ви знаєте принципи правового регулювання конституційноправового статусу людини і громадянина? Охарактеризуйте їх.

3. Порівняйте перелік конституційних прав, свобод і обов'язків, записаних в Конституції України і в конституції якої-небудь зарубіжної демократичної країни, порівняйте формулювання окремих прав, свобод і обов'язків в цих конституціях і дайте власні коментарі.

Практичні завдання:

1. Підготуйте реферат на тему “Еволюція інституту прав і свобод людини і громадянина.”

2. Підготуйте реферат на тему “Сучасні концепції прав людини та їх конституційно-правове оформлення.”

3. **Задача.** Громадянин Литви за скоєний злочин був засуджений до виправних робіт. Він вирішив оскаржити дії суду, посилаючись на те, що конституцією Литви заборонена примусова праця.

4. **Задача.** Сім'я Сіверсів прийшла до виборчої дільниці, щоб проголосувати за кандидата у президенти Дж. Буша , але їм не дозволили, мотивуючи це тим, що вони негри, нащадки колишніх рабів. Чи мали право відмовити у голосуванні?

5. **Задача.** Клаус Шульц стверджує, що діями підприємства “Мерседес” було порушено його права. Адміністрація підприємства не прийняла його на роботу і аргументувала це тим, що його віросповідання та світогляд не відповідають встановленим на підприємстві вимогам. Оцініть дії адміністрації.

Література: 1, 3, 4, 5, 8, 10, 12, 15, 17, 22

Тема 4. Виборче право і виборчі системи

Питання для самоконтролю

1. Поняття та джерела виборчого права.
2. Принципи виборчого права в зарубіжних країнах.
3. Особливості організації та проведення виборів за рубежом.
4. Поняття та загальна характеристика виборчих систем.
5. Мажоритарні виборчі системи.

6. Порядок проведення виборів за пропорційною виборчою системою.
7. Поняття та класифікація референдумів у зарубіжних країнах.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Підготуйте тестові завдання до теми.

Завдання 2. Підготуйте термінологічний словник до теми.

Література: 2, 8, 11, 12, 21, 23, 25, 26, 27

Тема 5. Конституційно-правовий статус голови держави

Питання для самоконтролю

1. Порядок заміщення посади глави держави.
2. Зречення престолу (абдикація).
3. Повноваження глави держави у сфері зовнішньої політики за законодавством різних країн світу.
4. Право «вето» глави держави в Україні.
5. Повноваження глави держави у сфері судової влади за законодавством різних країн світу.
6. Інститут імпичменту в законодавстві різних країн світу.

Питання для самоперевірки

1. Які функції і повноваження притаманні для глави держави?
2. Які спільні та відмінні риси у статусах монарха і президента при парламентарних формах правління вам відомі?
3. Як взаємодіє глава держави з законодавчою, виконавчою та судовою владою при різних формах правління?
4. Які ви знаєте види відповідальності глави держави?
5. Яка різниця між такими поняттями як “інвеститура” та “інавгурація”?

Практичні завдання

Задача Громадянин Болгарії Павло Стоянов 1972 року народження був висунутий кандидатом у народні предсавники Народних Зборів Республіки Болгарія

на виборах 1992 р. Він має вищу економічну освіту , очолює провідну форму , але протягом 1991 р. був притягнутий до адміністративної відповідальності (штраф) за незаконну діяльність цієї фірми. Чи має можливість П. Стоянов бути обраним народним представником?

Задача Містеру Дж. Сміту, громадянину США, виповнилося 30 років. З них 10 років він проживав на території штату Огайо, але на вибори у верхню палату Конгресу свою кандидатуру він висунув у штаті Масачусетс. Чи може бути містер Дж. Сміт сенатором від штату Масачусетс?

Задача Під час сесійного засідання Сенату США було проведено голосування, в якому взяв участь віце-президент США як головуючий. Голосування по винесеному питанню проводилося вперше, і в результаті 12 було з'ясовано, що окрім голосу віце-президента, голоси Сенаторів розділилися порівну. Від одного Сенатора поступило заперечення щодо процедури. У чому може полягати це заперечення? Чи була дійсно порушена процедура голосування?

Література: 1, 2, 8, 10, 12, 22

Тема 6. Уряд в зарубіжних країнах

Питання для самоконтролю

1. Класифікація урядів.
2. Порядок формування і структура урядів.
3. Порядок діяльності уряду в зарубіжних країнах.
4. Делеговане законодавство.
5. Відповідальність уряду та його членів.

Питання для самоперевірки

1. Що означає термін “виконавча влада”?
2. Як він співвідноситься з термінами “адміністративна влада”, “виконавчорозпорядча діяльність”, а також “державне керування”?
3. Якими повноваженнями конституцієдавець наділяє уряд?

4. Чим обумовлений різний порядок формування уряду в різних країнах?
5. Що являє собою інститут міністра?
6. Що являє собою інститут державного секретаря?
7. У чому полягає суть поняття “імунітет членів уряду”?
8. Відповідальність уряду та відповідальністю глави держави: порівняльна характеристика.
9. У яких формах виражається політична відповідальність уряду перед парламентом?

Теми рефератів

1. Конституційно-правовий статус уряду та інших органів виконавчої влади.
2. Політична відповідальність уряду.

Література: 3-8, 25-31

Тема 7. Основи конституційного права Сполучених Штатів Америки.

Основи конституційного права Канади

Питання для самоконтролю:

1. Дайте загальну характеристику соціально-економічної системи США.
2. У чому полягає особливість конституції США?
3. Охарактеризуйте вищі органи державної влади.
4. Які вимоги ставляться до кандидата в президенти США?
5. Перерахуйте вимоги до членів Конгресу.
6. Охарактеризуйте судову систему США.
7. В чому полягає специфіка американського федералізму?
8. Охарактеризуйте місцеве самоврядування та управління.

Практичне завдання

Завдання Місцева преса звинуватила суддю Верховного суду США, котрий був у сварці зі своєю дружиною, у тому, що він був у ганебному зв'язку з жінкою легкого поведження. На спробу ініціювати питання про звільнення його з посади він заявив,

що це є його власне особисте життя, і нікого не повинно стосуватися. Як має вирішитись питання у цьому випадку? Аргументуйте відповідь, використовуючи конституційне законодавство США.

Література: 1, 2, 8, 10, 12, 22

Тема 8. Основи конституційного права Великобританії. Основи конституційного права Французької Республіки. Основи конституційного права Федеративної Республіки Німеччина.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає суть неписаної конституції Великобританії?
2. Охарактеризуйте конституційно-правовий статус людини і громадянина Великій Британії.
3. У чому полягає специфіка політичної системи Великобританії? Які основні партії існують?
4. Які Вам відомі вищі органи держави у Великій Британії?
5. Який статус монарха у Великій Британії? Які у нього є повноваження?
6. Який статус Палати лордів британського парламенту?
7. Які повноваження є у Палати громад?
8. Який порядок формування уряду Великобританії?
9. Охарактеризуйте судову систему Великобританії.
10. Який політико-територіальний устрій існує у Великобританії?
11. Охарактеризуйте структуру конституції Франції.
12. Яке значення має Декларація прав людини та громадянина 1789 року?
13. У чому полягає специфіка конституційного контролю у Франції?
14. Правове регулювання громадських об'єднань у Франції.
15. Який порядок проведення виборів існує у Франції?
16. Парламент Франції: структура, порядок формування палат, повноваження
17. Які повноваження президента Франції Вам відомі?

18. Який правовий статус уряду у Франції?
19. Дайте загальну характеристику судової системи Франції.
20. Дайте загальну характеристику Основного закону ФРН.
21. Охарактеризуйте основи державного ладу Німеччини.
22. Дайте характеристику вищим органам державної влади ФРН.
23. Федералізм та самоврядування Німеччини: особливості.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Підготуйте тестові завдання до теми.

Завдання 2. Підготуйте термінологічний словник до теми.

Література: 1, 2, 8, 10, 12, 22

Тема 9. Основи конституційного права Японії. Основи конституційного права Китайської Народної Республіки

Питання для самоконтролю

1. Конституція Японії 1947 р. та Конституція КНР 1982 р.
2. Конституційно-правовий статус особи в Японії та КНР.
3. Вищі органи влади Японії та КНР.
4. Конституційні принципи політико-територіального устрою та статус місцевих органів влади в Японії та КНР.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Підготуйте тестові завдання до теми.

Завдання 2. Підготуйте термінологічний словник до теми.

Література.

1. Анисимцев Н. В. Конституционные проблемы современной Японии / Н. В. Анисимцев // Право и политика. – 2001. – № 2. – С. 62-71.
2. Егоров К. А. Представительная система Китая: история и современность: [моногр.] / К. А. Егоров. – М.: Спарк, 1998. – 240 с.

3. Железняк О. Н. Судебная система Японии / О. Н. Железняк // Право и политика. – 2004. – № 4. – С. 75-82.
4. Коломієць Ю. М. Правовий статус монарха в державах Близького Сходу, Магрибу та Японії: навч. посіб. / Ю. М. Коломієць. – Х.: Ун-т внутр. справ, 2001. – 104 с.
5. Конституційне законодавство зарубіжних країн: хрестоматія: [навч. посіб.] / упоряд. В. О. Ріяка, К. О. Закоморна. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 384 с.
6. Конституційне право зарубіжних країн: навч. посіб. / М. С. Горшенєва, К. О. Закоморна, В. О. Ріяка та ін.; за заг. ред. В. О. Ріяки. – 2-е вид., доповн. і переробл. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 544 с.
7. Маєвська А. А. Права людини в Китайській Народній Республіці: конституційно-правовий аналіз / А. А. Маєвська // Пробл. законності. – 2008. – Вип. 99. – С. 205-211.
8. Петрів І. Конституційні принципи в сфері забезпечення національної безпеки Японії / І. Петрів // Право України. – 2000. – № 7. – С. 114-116. 23
9. Титаренко О. Аналіз реалізації концепції електронного уряду в Японії / О. Титаренко // Акт. пробл. держ. управління. – Вип. 4 (26). – Д.: ДРІДУ НАДУ. – 2006. – С. 99-105.

Тема 10. Основи конституційного права держав третього світу

Питання для самоконтролю

1. Конституційно-правові засади організації проведення виборів і визначення результатів голосування в зарубіжних країнах.
2. Конституційно-правові засади парламенту і парламентаризму.
3. Глава держави й уряд як конституційно-правовий інститут.
4. Конституційний контроль в зарубіжних країнах.
5. Місцеве управління в зарубіжних країнах.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Підготуйте тестові завдання до теми.

Завдання 2. Підготуйте термінологічний словник до теми.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Поняття конституційного (державного) права як галузі національного права.
2. Предмет та метод правового регулювання в конституційному праві зарубіжних країн.
3. Система конституційного права.
4. Конституційно-правові відносини: поняття, структура.
5. Джерела конституційного права в зарубіжних країнах.
6. Конституції — головні джерела державного (конституційного) права зарубіжних країн.
7. Історичні засади сучасних конституцій.
8. Сутність та зміст конституції в зарубіжних країнах.
9. Соціальні функції конституції.
10. Класифікація конституцій.
11. Структура конституцій в зарубіжних країнах.
12. Підготовка, прийняття, зміна і скасування конституцій.
13. Конституційний контроль: поняття, значення.
14. Історія виникнення ідеї конституційного контролю.
15. Моделі конституційного контролю: загальна характеристика.
16. Американська модель конституційного контролю: різновиди, особливості.
17. Європейська модель конституційного контролю: види, основні риси.
18. Види конституційного контролю.
19. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в зарубіжних країнах: поняття, структура.

20. Основні підходи до проблеми правового статусу особи.
21. Громадянство: поняття та конституційно-правове регулювання.
22. Порядок набуття і припинення громадянства у зарубіжних країнах.
21
23. Класифікація конституційних прав, свобод і обов'язків людини і громадянина.
24. Правові гарантії прав і свобод людини і громадянина в зарубіжних країнах.
25. Способи конституційного формулювання прав, свобод і обов'язків у зарубіжних країнах.
26. Конституційно-правові засади державної влади в зарубіжних країнах.
27. Поняття і структура конституційно-правового інституту державної влади в зарубіжних країнах.
28. Головні конституційні принципи функціонування державної влади в зарубіжних країнах.
29. Основні форми правління в зарубіжних країнах та їх різновиди.
30. Форми державного устрою в зарубіжних країнах.
31. Політичний режим як спосіб (метод) здійснення державної влади.
32. Поняття політичних партій та їх соціальна сутність.
33. Організаційні засади та правова регламентація утворення політичних партій в зарубіжних країнах.
34. Партійні системи в зарубіжних країнах.
35. Поняття і сутність виборчого права в зарубіжних країнах.
36. Види виборів та виборчих систем в зарубіжних країнах.
37. Виборчий процес у зарубіжних країнах: поняття, стадії.
38. Поняття і юридична природа інституту глави держави в зарубіжних країнах.

39. Порядок заміщення посади глави держави в зарубіжних країнах.
40. Повноваження глави держави, їх види.
41. відповідальність глави держави в зарубіжних країнах.
42. Уряд в системі органів держави в зарубіжних країнах.
43. Класифікація урядів зарубіжних країн.
44. Порядок формування, склад та структура урядів у зарубіжних країнах.
45. Повноваження уряду в зарубіжних країнах.
- 22
46. Підстави й порядок припинення повноважень уряду.
47. Відповідальність уряду та його членів у зарубіжних країнах.
48. Місце і роль парламенту в структурі верховної влади в зарубіжних країнах.
49. Класифікація парламентів в зарубіжних країнах.
50. Структура та організація парламенту, порядок формування його палат.
51. Парламентські комітети і комісії, порядок їх формування і функціонування.
52. Правовий статус депутата парламенту в зарубіжних країнах.
53. Повноваження парламенту в зарубіжних країнах.
54. Законодавчий процес у парламентах зарубіжних країн, його стадії.
55. Поняття судової влади та її місце в механізмі розподілу влад.
56. Система та організація судової влади.
57. Конституційні принципи правосуддя в зарубіжних країнах.
58. Правовий статус суддів в зарубіжних країнах.
59. Поняття місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.
60. Система місцевого самоврядування.
61. Порядок формування представницьких органів місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.

62. Виконавчі органи місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.
63. Повноваження органів місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.
64. Конституція США: структура та особливості.
65. Політичні партії та партійна система в США.
66. Президент та уряд США.
67. Конгрес США.
68. Американський федералізм.
69. Судоустрій США.
70. Місцеве самоврядування в США.
71. Особливості конституції Великобританії.
72. Партійна система Великобританії.
73. Статус монарха Великобританії.
74. Парламент Великобританії.
75. Уряд і Кабінет Великобританії.
76. Судоустрій Великобританії.
77. Територіальний устрій Великобританії.
78. Особливості конституції Франції.
79. Партійна система Франції.
80. Президент та уряд Франції.
81. Парламент Франції.
82. Особливості конституційного контролю у Франції.
83. Судова система Франції.
84. Політико-адміністративний устрій Франції.
85. Загальна характеристика основного закону ФРН.
86. Вищі федеральні державні органи ФРН. Федеральний парламент.
87. Політичні партії і партійна система в ФРН.
88. Німецький федералізм.

89. Політичні партії в Японії.

90. Глава держави та уряд в Японії

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституции зарубежных государств: Сборник / В.Г. Тихиня (авт.-сост.), В.П. Серебренников (авт.-сост.). – Минск: Право и экономика, 2007. – 470 с.
2. Конституции зарубежных стран: сборник / Дубровин В.Н. (сост.). – М.: Юрлитинформ, 2006.
3. Конституции стран СНГ и Балтии: Учеб. пособие / Московская гос. юрид. академия / Г.Н. Андреева. – М.: Юристь, 1999. – 640 с.
4. Конституции зарубежных государств. Соединенные Штаты Америки, Великобритания, Франция, Германия, Италия, Япония, Канада / Сост. В.В.Маклаков. – М.: БЕК, 1996. – 432 с.
5. Конституции государств – участников СНГ / Ин-т законодательства и сравнительного правоведения при правительстве РФ / Под ред. Л.А. Окуньков. – М.: Норма-ИНФРА-М, 1999. – 736 с.
6. Конституція Японії / Українська наукова асоціація / Науковий аналіз і коментар М.І. Малишко, пер. з япон.. – К., 1995. – 24 с.
7. Конституции зарубежных государств: Великобритания. Франция. Германия. Италия. Европейский Союз. США. Япония. Индия: Учеб. пособие/ В. В. Маклаков (сост., пер., вступ. ст.). – 5 изд., перераб. и доп. – М.: Волтерс Клувер, 2006. – XXIV. – 581 с.
Підручники, посібники
8. Андрейцев В. И., Батлер Уильям Э., Вернидубов И. В., Вертепа М. Ю., Воронова Л. К. Проблемы гармонизации законодательства Украины и стран Европы / Юридическая фирма «Салком» Научно-аналитический центр/ Е.Б. Кубко, В.В. Цветков (общ. ред.). – К.: Юринком Интер, 2003. – 583 с.
9. Арановский К. В. Государственное право зарубежных стран: Учеб. пособие. – 3 изд., доп. и перераб. – М.: Форум, 2000. – 488 с.
10. Арбузкин А. М. Конституционное право зарубежных стран: Учеб. пособие для студ. вузов, обучающихся по спец. «Юриспруденция». – М.: Юристь, 2005. – 666 с.
11. Вишняков В. Г., Егiazаров В. А., Манов Б. Г., Андрианов В. И., Василевич Г. А. Сравнительный анализ конституций государств – участников СНГ / Институт законодательства и сравнительного правоведения при правительстве РФ / В.Г. Вишняков (отв. ред.). – М.: Городец, 2006. – 208 с.
12. Григонис Э. П., Григонис В. П. Конституционное право зарубежных стран: Курс лекций. – СПб.: Питер, 2002. – 414 с.
13. Горниг Г., Витвицкая О. Право Европейского союза: Европейское сообщество. Правовая защита в сообществах. Ответственность государств-защитников. – СПб.; М.; Нижний Новгород; Воронеж; Ростов н/Д.; Екатеринбург, 2005. – 255 с.
14. Баглай М. В., Бобьлев Г. В., Карлов Ю. Е., Воробьев В. П., Гуреев Н. П., Даниленко В. Н. Конституционное право зарубежных стран: учебник для студ. вузов, обучающихся по спец. «Юриспруденция» / Московский гос. ин-т международных отношений МИД России / М.В. Баглай (общ. ред.). – 2-е изд., перераб. – М.: Норма, 2008. – XII. – 1043 с.
15. Бачур Б. С. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчально-методичний посібник / Одеський національний ун-т ім. І.І. Мечникова. Кафедра загальноправових дисциплін і міжнародного права. – О.: Астропринт, 2008. – 80 с.

16. Бесчастний В. М., Філонов О. В., Субботін В. М., Пашков С. М. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: Навчальний посібник. –2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2008. – 467 с.
17. Бостан С. К., Сажнев І. В. Державне право зарубіжних країн: Навч.-метод. посібник для курсантів, студентів, слухачів / МВС України. Запорізький юридичний ін-т. – Запоріжжя: ЗЮІ МВС України, 2001. – 254 с.
18. Бостан С. К., Тимченко С. М. Державне право зарубіжних країн: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 504 с.
19. Георгіца А. З. Конституційно-правові інститути зарубіжних країн / Чернівецький ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці: Рута, 1994. – 138 с.
20. Горшеньова М. С., Закоморна К. О., Ріяка В. О., Журавка О. В., Маєвська А. А. Конституційне право зарубіжних країн: Навчальний посібник / В.О. Ріяка (заг. ред.). – 2 вид., доп. і перероб. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 544 с.
21. Державне право зарубіжних країн: Навчальний посібник / В.О. Ріяка (керівник авт. кол.), В.С. Семенов, М.В. Цвік та ін.; За заг. ред. В.О. Ріяки. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 512 с.
22. Закіров М. Б., Закірова С. Г. Історія держави та права зарубіжних країн: Навч.-метод. посібник для слухачів ф-ту заоч. Та дистанц. навчання /Луганський держ. ун-т внутрішніх справ ім. Е.О.Дідоренка. – Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2008. – 96 с.
23. Златопольский Д. Л. Государственное право зарубежных стран: Восточной Европы и Азии: Учебник для студ. вузов, обуч. По спец. «Правоведение» / Московский гос. ун-т им. М.В. Ломоносова. Юридический факультет. – М.: Зерцало, 1999. – 320 с.
24. Історія держави і права зарубіжних країн. Правові джерела: Навчальний посібник / Г.І. Трофанчук (упоряд.). – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 347 с.
25. Історія держави та права зарубіжних країн: Конспект лекцій / Міжнародний науково-технічний ун-т / В.С. Калиновський (укладач). – К.: МНТУ, 1995. – 200 с.
26. Кирпичов О. А., Соловйова В. В. Конституційне право зарубіжних країн: Навчальний посібник – Донецьк: Юго-Восток, 2006. – 371 с.
27. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: Навчальний посібник / В.М. Бесчастний, О.В. Філонов, В.М. Субботін, С.М. Пашков; За ред. В.М. Бесчастного. – К.: Знання, 2007. – 467 с.
28. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: Навч.- метод.
29. посіб. / Чернівецький національний ун-т ім. Ю. Федьковича / А. З. Георгіца (уклад.). – Чернівці: Рута, 2008. – 128 с.
30. Конституційне законодавство зарубіжних країн. Хрестоматія: Навчальний посібник / В.О. Ріяка, К. О. Закоморна (упоряд.). – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 384 с.
31. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс: Підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 472 с.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бачур Б. С. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчально-методичний посібник / Одеський національний ун-т ім. І.І. Мечникова. Кафедра загальноправових дисциплін і міжнародного права. – О.: Астропринт, 2008. – 80 с.
2. Бесчастний В. М., Філонов О. В., Субботін В. М., Пашков С. М. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: Навчальний посібник. –2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2008. – 467 с.
3. Бостан С. К., Сажнев І. В. Державне право зарубіжних країн: Навч.-метод. посібник для курсантів, студентів, слухачів / МВС України. Запорізький юридичний ін-т. – Запоріжжя: ЗЮІ МВС України, 2001. – 254 с.
4. Бостан С. К., Тимченко С. М. Державне право зарубіжних країн: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 504 с.
5. Георгіца А. З. Конституційно-правові інститути зарубіжних країн / Чернівецький ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці: Рута, 1994. – 138 с.
6. Горшеньова М. С., Закоморна К. О., Ріяка В. О., Журавка О. В., Маєвська А. А. Конституційне право зарубіжних країн: Навчальний посібник / В.О. Ріяка (заг. ред.). – 2 вид., доп. і перероб. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 544 с.
7. Державне право зарубіжних країн: Навчальний посібник / В.О. Ріяка (керівник авт. кол.), В.С. Семенов, М.В. Цвік та ін.; За заг. ред. В.О. Ріяки. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 512 с.
8. Закіров М. Б., Закірова С. Г. Історія держави та права зарубіжних країн: Навч.-метод. посібник для слухачів ф-ту заоч. Та дистанц. навчання /Луганський держ. ун-т внутрішніх справ ім. Е.О.Дідоренка. – Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2008. – 96 с.
9. Златопольский Д. Л. Государственное право зарубежных стран: Восточной Европы и Азии: Учебник для студ. вузов, обуч. По спец. «Правоведение» / Московский гос. ун-т им. М.В. Ломоносова. Юридический факультет. – М.: Зерцало, 1999. – 320 с.
10. Історія держави і права зарубіжних країн. Правові джерела: Навчальний посібник / Г.І. Трофанчук (упоряд.). – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 347 с.
11. Кирпичов О. А., Соловійова В. В. Конституційне право зарубіжних країн: Навчальний посібник – Донецьк: Юго-Восток, 2006. – 371 с.
12. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: Навчальний посібник / В.М. Бесчастний, О.В. Філонов, В.М. Субботін, С.М. Пашков; За ред. В.М. Бесчастного. – К.: Знання, 2007. – 467 с.
13. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: Навч.- метод. посіб. / Чернівецький національний ун-т ім. Ю. Федьковича / А. З. Георгіца (уклад.). – Чернівці: Рута, 2008. – 128 с.
14. Конституційне законодавство зарубіжних країн. Хрестоматія: Навчальний посібник / В.О. Ріяка, К. О. Закоморна (упоряд.). – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 384 с.
15. Навчально-методичний посібник для семінарських занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни “Державне (конституційне) право зарубіжних країн” (галузь знань 0304 “Право”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”, напрям підготовки 6.030401 “Правознавство”) / уклад.: С. Г. Серьогіна, О. А. Гончаренко, К. О. Закоморна, В. О. Новиков. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2013. – 42

- с.
16. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс: Підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 472 с.

Навчально-методичне видання

Долженков О. Ф.

**Методичні рекомендації
для самостійної роботи студентів
з дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн»
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»**